

UDK: 16.64:796-053.5(047.31)

Prethodno priopćenje

Primljeno: 21. 3. 2009.

Prihvaćeno: 19. 5. 2009.

ODNOS RODITELJA PREMA SPORTU U FAZI SPORTSKE INICIJACIJE

Nikola FORETIĆ

Kineziološki fakultet - Split

e-mail: nikolaforetic@hotmail.com,**Slobodan BJELAJAC**

Filozofski fakultet - Split

e-mail: bjelajac@ffst.hr

Sažetak: Anketirano je devedeset dvoje (92) roditelja djece (u dobi od 9 do 11 godina) koja treniraju rukomet, sa ciljem da se definiraju stavovi roditelja prema sportu u fazi sportske inicijacije. Kolika je važnost odgoja i obrazovanja, kakva je uloga trenera i percipiranje vrhunskog sporta kao moguće budućnosti djeteta, teme su koje su obrađene u anketnim pitanjima. U svim tvrdnjama frekvencijske razlike tražene su χ^2 -testom, a uzorak je dijeljen prema kriteriju stupnja obrazovanja. U dvjema tvrdnjama pronađena je značajna razlika između roditelja sa završenom srednjom školom i onih sa završenim fakultetom, pri čemu su oni s nižim stupnjem obrazovanja pokazali veće razumijevanje sporta u ovoj fazi. Moguće je zaključiti da većina roditelja ima ispravne stavove i da razumije ulogu sporta u fazi sportske inicijacije, ali i da postoje i oni roditelji koji na pogrešan način tumače ulogu sporta i zbog toga često pogrešno odgajaju i usmjeravaju svoju djecu.

Ključne riječi: sport, djeca, roditelji, odnos prema sportu

1. UVOD

Sport je, sociološki gledano, društvena pojava sa specifičnim društvenim funkcijama. On je izraz društvenih potreba, a to podrazumijeva njegovu ovisnost o društvu, ali i ovisnost društva o sportu. Za razliku od drugih tjelesnih aktivnosti, sport uvijek obilježava mjerljivost rezultata, natjecanje (borba), dobrovoljnost sudionika i gledatelja te specifično druženje. Ako tih elemenata nema, onda se ne radi o sportu, nego o nekoj drugoj aktivnosti (Bjelajac, 2006.). Sport ima mnogo funkcija, a možda su i najvažnije one društvene, koje ovise o vrsti sporta i

karakteru društva. Unutar sporta postoje različite skupine koje su u međusobnoj interakciji. Razvojni sport predstavlja poticanje i usmjeravanje psiho-tjelesnog razvoja te podrazumijeva tjelesni odgoj u školi i sportske organizacije za djecu i mlade. Radi postizanja socijalizacijskih ciljeva sportske aktivnosti treba prilagođavati uzrastu. Sportski znanstvenici i treneri tvrde da sportaši koji su kao djeca iskusili dobro organizirane i sustavne programe treninga, obično dosežu najbolje izvedbe. Važno je imati na umu da se djeca razvijaju na različite načine. Rast njihovih kostiju, mišića, organa i živčanog sustava različit je od stupnja do stupnja i taj razvoj uvelike diktira njihove izvedbene sposobnosti. Iz tog razloga samo *postupni progresivni* program bez prekida povećava učinkovitost treninga i smanjuje mogućnost frustracije i ozljede. Takav program naziva se periodizacijom treninga i razlikuje 4 stupnja sportskog razvoja:

1. Početno razdoblje treninga djeteta (inicijacija) – 6 do 11 godina
2. Oblikovanje sportaša – 11 do 14 godina
3. Specijalizacija – 14 do 18 godina
4. Vrhunska izvedba – 18 godina i stariji.

Ovaj će rad obrađivati inicijacijsku fazu sportaša te ćemo o njoj reći nešto više. Početno razdoblje treninga djeteta (faza sportske inicijacije) obuhvaća dob od 6. do 11. godine. Dobnu je granicu teško precizno definirati zbog pojedinačnih obilježja djeteta. Pojedinačna obilježja definiraju:

1. anatomska dob – morfološke značajke
2. biološka dob – fiziološki razvoj organa i organskih sustava
3. sportska dob – spremnost za sudjelovanje u natjecanjima.

U inicijacijskoj fazi djeca bi trebala prolaziti kroz programe treninga niskog intenziteta u kojima je naglasak na zabavi. Vidljivo je da je ta faza vremenski duga te da se intenzitet »ozbiljnosti« treninga povećava kako djeca napreduju, odrastaju, odnosno sazrijevaju. Većina male djece nije u stanju uhvatiti se u koštac s tjelesnim i psihološkim zahtjevima treninga i organiziranim natjecanjima. Programi treninga za te mlade sportaše moraju se usredotočiti na ukupni sportski razvoj, a ne na izvedbu specifičnog sporta. Iznimno je važno da trening u ovoj dobi bude raznolik i kreativan. Naglasak je pritom svakako na sudjelovanju i igri, a nipošto na pobjeđivanju (Bompa, 2000.)!

2. PROBLEM

Kao što je vidljivo iz uvoda, djeca se u današnje vrijeme u sport uključuju vrlo rano. U toj fazi još uvijek su dosta ovisna o svojim roditeljima. Roditelji se, svjesno ili nesvjesno, aktivno uključuju u sportski život svojega djeteta. Počinju

redovito posjećivati treninge i natjecanja. Vrlo brzo uđu u interakciju s trenerima i voditeljima sportskih programa. Tu nastaje trokut trener – roditelj – dijete sportaš (Karković, 2005.). Da bi taj društveni trokut, koji je od velike važnosti za razvoj mladog sportaša, funkcionirao, potrebno je razumijevanje, komunikacija i uzajamno poštovanje trenera i roditelja. Kada roditelji razumiju odgojnu važnost sporta i imaju povjerenja u trenera, a ponašanje djeteta nije devijantno s obzirom na uzrast, tada nema nikakvih problema. Problemi najčešće nastaju uključivanjem djeteta u natjecanje. Djeca vole natjecanje zbog dokazivanja pred trenerima i roditeljima, ali i pred vršnjacima. U toj fazi odrastanja djeca su još uvijek dosta egocentrična i teže individualnim rješenjima u igri, kako bi se doveli u središte pozornosti svoje okoline. Ipak, natjecanje može biti i izrazito stresno, osobito za onu djecu koja nisu u njemu rezultatski najuspješnija. Neuspjeh može dovesti do frustracije i straha kada su djeca pod bilo kakvim pritiskom za vrijeme treninga ili natjecanja. Očekivano je da svaki roditelj želi da mu je dijete uspješno i da uživa u sportu. Iznimno je važno da roditelji razumiju ulogu sporta u inicijacijskoj fazi. U toj je fazi mnogo važnije razvijati odnos prema sportu, trenerima i suigračima, zadovoljavati prirodnu fiziološku potrebu djeteta za igrom, izgrađivati pozitivan stav prema sportu, učiti se pravilima igre i poštenoj igri, usvajati elementarnu tehniku, razvijati pravilne navike (samodisciplina i disciplina na treningu i natjecanju, točnost, urednost, zdravstveno-higijenske navike, itd.) negoli usvajati komplicirane taktičke zadaće koje djeci nisu u potpunosti jasne, inzistirati na razvoju motoričkih i funkcionalnih sposobnosti koje se ne mogu dobro razviti s obzirom na senzibilne faze rasta i razvoja, a naročito ne naglašavati pobjeđivanje na natjecanju kao jedino mjerilo uspjeha u sportu. Pri izradi dugoročnog programa sportskog treninga važno je voditi računa o fazama sportskog razvoja ali i o filozofijama treninga. Postoje dvije filozofije treninga:

1. Filozofija rane specijalizacije – što ranije upotrebljavati specifične metode treninga s obzirom na sport. Ostvariti brz napredak i najbolju izvedbu u dobi od 15 do 16 godina.

2. Filozofija višestranog razvoja – postupno izgrađivati široku bazu motoričkih i funkcionalnih sposobnosti putem sustava višestranog razvoja. Ostvariti sporiji, ali i značajno veći napredak.

Ni sa znanstvenog ni sa stručnog stajališta nema govora da je filozofija višestranog razvoja pravi sportski put za svakog sportaša. Iako će većina roditelja reći da u potpunosti razumije odgojnu i socijalizacijsku ulogu sporta, praksa je pokazala da to nije tako. S obzirom na razumijevanje sporta, i filozofija treninga u inicijacijskoj fazi razlikujemo 2 tipa roditelja:

1. Sportski razumni roditelji – oni kojima je uloga sporta u ovoj fazi u potpunosti jasna. Vjeruju trenerima koji rade s njihovom djecom, ne ruše

njihov autoritet te ih doživljavaju kao ravnopravne partnere u odgoju njihova djeteta. Takvi roditelji potiču djecu, inzistiraju na pristojnom ponašanju i radnim navikama, a nipošto ne izjednačavaju natjecateljski rezultat s uspjehom.

2. Sportski nerazumni roditelji – oni kojima uloga sporta u ovoj fazi nije uopće jasna ili je pogrešno interpretiraju. Najčešće traže alibi za svaku pogrešku svojega djeteta. Često se konfrontiraju s trenerima pa nerijetko mijenjaju trenere ili sredine u kojima im dijete trenira. Takvi roditelji znaju biti agresivni i grubi u sportskom okruženju pa čak i prema svome djetetu. Previše naglašavaju pobjedu i nisu svjesni negativnih posljedica rane sportske specijalizacije.

Iz navedenog je razvidno da je problematična druga skupina roditelja, a osobito onaj njezin agresivniji i radikalniji dio. Makar ovakvi roditelji mogu biti u manjini, svejedno stvaraju velike probleme čitavom sportskom okruženju u kojem se dijete nalazi. Iako se moralni aspekt sporta često vezuje uz odgoj i razvijanje moralnih osobina mladih, posebno u razvoju voljnih osobina, pa i drugih crta ličnosti, za razliku od vrhunskog sporta koji, osim pozitivnih, razvija i niz negativnih osobina (nasilje, konflikti na terenima, pobjeda pod svaku cijenu i sl.), mnogi roditelji ovog tipa dijete će odgajati i pripremati za sport kao da je vrhunski sportaš. Pritom će napraviti nepopravljive pogreške prema svome djetetu (psihološke, socijalizacijske, motivacijske i zdravstvene) i uzrokovati niz problema čitavoj okolini u kojoj se kreće.

3. CILJ ISTRAŽIVANJA

Kao što sam naslov ovog rada govori, cilj istraživanja jest pokušaj definiranja stavova roditelja prema sportu u fazi sportske inicijacije. Glavne razlike tražili smo s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja. U istraživanje su uključeni roditelji djece koja treniraju u Rukometnoj akademiji »Balić – Metličić«, čija su djeca dobi od 9 do 11 godina. Djeca se natječu u županijskoj rukometnoj ligi i treniraju 3 puta tjedno. Anketirana su oba roditelja (otac i majka). Kolika je važnost odgoja, obrazovanja, uloga trenera i percipiranje vrhunskog sporta kao moguće budućnosti djeteta teme su koje su se obradile kroz anketna pitanja.

4. METODE RADA

Uzorak ovog istraživanja čini devedeset dvoje (92) roditelja (46 muškaraca i 46 žena). Ispitanici su ispunjavali anketni upitnik koji se sastojao od 2 dijela. U prvom dijelu ispunjavali su pristupna pitanja koja su definirala njihov socijalni status (dob, spol, stupanj obrazovanja, broj članova obitelji, mjesečna obiteljska

primanja). Drugi dio upitnika sastojao se od 13 zatvorenih pitanja na koja su roditelji odgovarali ponuđenim odgovorima intenziteta na Likertovoj skali (uopće se ne slažem, ne slažem se, ne mogu procijeniti, slažem se, u potpunosti se slažem). Pitanja od 1 do 4 definiraju odnos sporta i obrazovanja, od 5 do 8 odnos sporta i odgoja, od 9 do 11 percipiranje vrhunskog sporta od strane roditelja te pitanja 12 i 13 važnost pobjeđivanja na natjecanju u ovom uzrastu. Nakon prikupljanja upitnika podaci su kompjuterski obrađeni u programskom sustavu Statistica 5.0.

5. REZULTATI I RASPRAVA

U ovom poglavlju prikazani su rezultati istraživanja. Rezultati deskriptivne statistike prikazani u tablici 1. odnose se na socijalni status ispitanika.

Tablica 1. Deskriptivni statistički parametri / dob, spol, br. članova, obitelj, primanja

VARIJABLE	N	AS	Min.	Max.	Std. Dev.
Dob / ukupno	92	40,3	29	58	5,74
Dob / muškarci	46	41,6	31	58	5,802
Dob / žene	46	39	29	52	5,44
Broj članova obitelji	92	4,032	3	6	0,733
Mjesečna obiteljska primanja	92	8354	3500	20000	0,999

Tablica 1. prikazuje dobnu strukturu ispitne skupine (roditelja). Jednu polovinu uzorka (46 žena) predstavljale su žene, a drugu muškarci (46 muškaraca). Prosječna dob ukupnog uzorka iznosila je 40,3 godine, žena 39 godina, a muškaraca 41,6 godina. Vidljivo je da se uzorak sastojao od roditelja srednje dobne skupine. Prosječan broj članova obitelji iznosio je oko 4, što znači da su većinu uzorka činile obitelji s dvoje djece. Podaci Državnog zavoda za statistiku govore da je najveći broj obitelji u gradu Splitu sa 4 člana (24,19 posto), dok prosječan broj članova iznosi 3,1. Očito je da su obitelji uzorka imale iznadprosječni broj članova, ali to ne čudi budući da su ove obitelji reproduktivnog tipa.

U ukupnom uzorku nije bilo samohranih roditelja tako da su rezultati obuhvaćali plaće oba roditelja (ako su oba zaposlena). Prianja obitelji u prosjeku iznose 8.354 kune, što znači da je prosječna plaća ispitanika 4.177 kuna (manje od državnog prosjeka, koji iznosi 5.184 kune), a primanja po broju članova u obitelji 2.071,92 kune.

U uzorku ima najviše radnika (29 posto), službenika (20 posto), stručnjaka (13 posto), domaćica (12 posto), poslovođa i rukovoditelja (po 7 posto) te ostalih zanimanja (12 posto).

Važan dio socijalnog statusa određuje i stupanj obrazovanja, pa se pokazalo da je najveći broj anketiranih roditelja završio srednju školu (71 posto), dok je broj onih koji su završili fakultet iznad splitskog prosjeka i iznosi 27 posto. Samo je nekoliko ispitanika bilo sa završenom osnovnom školom (2 posto).¹ Visoke vrijednosti fakultetski obrazovane populacije karakteristične su za urbana središta.

U ukupnom uzorku samo se 9,78 posto roditelja izjasnilo kao nezaposleno,² dok je 90,21 posto izjavilo kako je u stalnom radnom odnosu. Među ispitanicima nije bilo umirovljenika.

Tablica 2. *Hi – kvadrat (χ^2) test i C-koeficijent s obzirom na spol i stupanj obrazovanja*

Re. br. tabl.	TVRDNJA	SPOL			STUPANJ OBRAZOV.		
		χ^2	Stup-njevi slobode	C – koef.	χ^2	Stup-njevi slobode	C – koef.
T1	Sport je najbolja izvanškolska aktivnost za djecu	3,740	4	0,20	3,710	8	0,20
T2	Sport i škola ne idu zajedno	1,075	4	0,10	11,981	8	0,38
T3	Ako želi završiti fakultet, dijete se ne može baviti sportom	4,044	4	0,21	6,067	8	0,26
T4	Važnije je da dijete dobro uči nego da je dobar sportaš	1,327	4	0,12	6,504	8	0,27
T5	Najvažnije je da dijete dobro igra, a kako se ponaša uopće nije važno	0,800	4	0,09	2,304	8	0,16
T6	Kada dijete napravi eksces na treningu, treba ga kazniti	6,848	4	0,28	18,589	8	0,50
T7	Trener mora biti autoritativan pa makar ponekad i griješio	2,648	4	0,17	7,531	8	0,29
T8	Roditelji se moraju umiješati u stručni rad trenera kada misle da je on pogriješio	0,804	4	0,09	11,949	8	0,38
T9	Vrhunski sport je zdrav	5,104	4	0,24	8,318	8	0,31

¹ Prema rezultatima Državnog zavoda za statistiku u gradu Splitu 55,71 posto populacije ima završenu srednju školu, 21,86 posto osnovnu školu, a fakultet ili visoku školu 20,19 posto. Uzorak ovog istraživanja razlikuje se od prethodno navedenog poglavito u odnosu završene osnovne i srednje škole ali to ne čudi s obzirom na dob ispitanika. Naime, u ovom je uzorku prosječna dob 40,3 godine, što znači da ispitanici pripadaju mlađim dobnim skupinama, koje su bile značajnije uključene u odgojno – obrazovni sustav od onih prije njih.

² Prema državnom zavodu za statistiku stopa registrirane nezaposlenosti za rujan 2008. iznosila je 12,6 posto, što je za 2,82 posto više od našeg uzorka. Razlog tome je veća mogućnost zapošljavanja u urbanoj sredini.

T10	Moje dijete mora postati vrhunski sportaš	0,254	4	0,05	3,879	8	0,20
T11	Lakše je doći do dobre zarade kao sportaš nego na drugi način	2,410	4	0,16	13,927	8	0,42
T12	Važno je da moje dijete bude u ekipi koja pobjeđuje	0,732	4	0,08	7,908	8	0,30
T13	Moje dijete mora biti među najboljim igračima u timu	2,750	4	0,17	23,20	8	0,58

Utvrđivanje frekvencijskih razlika načinjeno je prema kriteriju stupnja obrazovanja (osnovna škola – srednja škola – fakultet). Tablica 2. prikazuje hi – kvadrat test (χ^2) s pripadajućim stupnjevima slobode te koeficijentom kontigencije (C). Razvidno je da je podjela uzorka s obzirom na stupanj obrazovanja pokazala značajne razlike u pojedinim tvrdnjama (2 tvrdnje), dok je koeficijent kontigencije pokazao veliku povezanost u čak 10 od 13 tvrdnji.

U idućim poglavljima pitanje će se analizirati kako roditelji doživljavaju odnos sporta i obrazovanja, sporta i odgoja, kako percipiraju vrhunski sport i koliko važnost pridaju pobjeđivanju na sportskim natjecanjima u ovom uzrastu.

5. 1. STAVOVI RODITELJA PREMA ODNOSU OBRAZOVANJA I SPORTA

Kao što je naznačeno u uvodnom dijelu ovog rada, jedan od načina procjene razumijevanja sporta od strane roditelja povezuje se s njihovom percepcijom, odnosno valorizacijom sporta i obrazovanja. Roditeljima su postavljene četiri tvrdnje koje testiraju njihov stav prema ovom problemu:

1. Sport je najbolja izvanškolska aktivnost za djecu
2. Sport i škola ne idu zajedno
3. Ako želi završiti fakultet, dijete se ne može baviti sportom
4. Važnije je da dijete dobro uči nego da je dobar sportaš.

Iz dobivenih podataka vidljivo je da gotovo svi roditelji (98 posto) imaju pozitivan odnos prema tvrdnji: »Sport je najbolja izvanškolska aktivnost za djecu«. Roditelji percipiraju sport kao vrlo važan dio dječjeg života i smatraju da već u mladoj školskoj dobi on može značiti veliki pozitivan prinos u razvoju i socijalizaciji djeteta. Prilikom analize razlika frekvencija s obzirom na stupanj obrazovanja nije utvrđena značajna razlika. Važnost sporta kao izvanškolske aktivnosti pozitivno je ocijenjena kod ispitanika različitih stupnjeva obrazovanja.

Tvrđnja »*Škola i sport ne idu zajedno*« postavljena je kako bi roditelji definirali svoj stav o većoj važnosti ovih dviju podjednako važnih karika sustava odgoja i obrazovanja. Tvrđnja je ponuđena s obzirom na to da je praktično iskustvo pokazalo postojanje roditelja koji smatraju da je važnost obrazovanja značajnija od sporta, ali i onih koji misle obrnuto, pa djecu usmjeravaju isključivo u jednom smjeru kada je ovaj fenomen u pitanju; to je pogrešno, jer se sport i obrazovanje međusobno isprepleću, a ako su međusobno usklađeni mogu snažnije djelovati na djetetov razvoj. Analiza statističkih rezultata ukazuje da značajna većina roditelja ima negativan stav (92 posto) prema ovoj tvrdnji. χ^2 -test iznosio je veći od stupnjeva slobode, što znači da nije pokazao frekvencijske razlike s obzirom na stupanj obrazovanja ispitanika. 91 posto ispitanika sa završenom srednjom školom te 96 posto visokoobrazovanih ispitanika ne slaže se s ovom tvrdnjom.

»*Ako želi završiti fakultet dijete se ne može baviti sportom*« tvrdnja je koja se vezuje na prethodnu i testira roditeljske ambicije o budućnosti njihova djeteta. Mnogi roditelji preferiraju viši stupanj obrazovanja kao mjeru sigurnije budućnosti njihova djeteta i takav stav može biti kočnica u shvaćanju važnosti sporta u školskoj dobi. Ipak, većina roditelja (88 posto) ne slaže se s ovom tvrdnjom, dokazujući pritom da smatraju kako je moguće uskladiti akademsku i sportsku karijeru. Moguće je da su ovakvoj percepciji pridonijeli i neki naši vrhunski sportaši koji su završili fakultete (M. Ančić, Z. Boban, S. Bilić, ...). χ^2 -test nije pokazao frekvencijske razlike s obzirom na stupanj obrazovanja ispitanika.

»*Važnije je da dijete dobro uči nego da je dobar sportaš*« tvrdnja je koja se odnosi na vječnu dvojbu trenera, roditelja i djeteta sportaša, koja glasi: „Je li moguće učiti i ozbiljno se baviti sportom?“ Odgovor je jednostavan: Jest, moguće je! Učenje kao i sportski trening zahtijevaju vrijeme, energiju i koncentraciju, ali školske obveze, osobito u osnovnoj i srednjoj školi ostavljaju dovoljno vremena za trening, odmor i učenje; stvar je samo u dobroj organizaciji vremena. Kod ove tvrdnje roditelji su podijeljeni u svojim stavovima (50 posto njih se slaže, 33 posto ih e ne slaže, 17 posto ne može procijeniti). Ipak, frekvencijske razlike s obzirom na stupanj obrazovanja nisu bile značajne.

5. 2. STAVOVI RODITELJA PREMA VAŽNOSTI ODGOJA I SPORTA

Važnost pravilnog odgoja je neupitna i stav roditelja prema toj komponenti razvoja djeteta iznimno je važan. Sport može snažno odgojno djelovati, pozitivno i negativno, stoga je razumijevanje odgojne crte sporta od strane roditelja iznimno značajno. Roditeljima su postavljene četiri tvrdnje koje testiraju njihov stav prema odgoju u sportu:

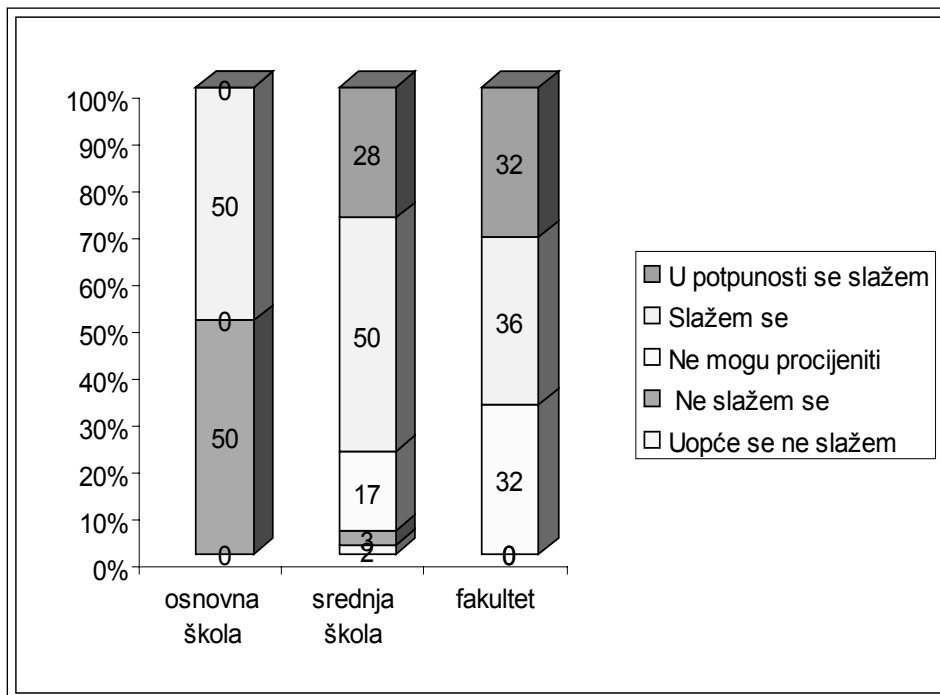
5. Najvažnije je da dijete dobro igra, a kako se ponaša uopće nije važno
6. Kada dijete napravi eksces na treningu, treba ga kazniti
7. Trener mora biti autoritativan pa makar ponekad i griješio
8. Roditelji se moraju umiješati u stručni rad trenera kad misle da je on pogriješio.

U prezentaciji problema ovog rada definirani su kao nerazumni oni roditelji koji krivo percipiraju djetetov sportski razvoj i shodno tome često zanemaruju odgojnu ulogu sporta. Ponašanje djeteta za vrijeme trenažnog procesa iznimno je važno jer ono karakterizira ukupni doživljaj i shvaćanje sporta od strane djeteta ali i roditelja.

»Najvažnije je da dijete dobro igra a kako se ponaša uopće nije važno« tvrdnja je na koju su svi roditelji reagirali negativno. Na taj su način roditelji rangirali važnost pravilnog ponašanja prije igračkih sposobnosti, što je u svakom slučaju razumno i pohvalno. Rezultati χ^2 -testa s obzirom na stupanj obrazovanja potvrdili su ovakvo stanje jer nisu pronađene značajne razlike među različitim stupnjevima obrazovanja roditelja. Eksces na sportskom treningu za koji je odgovorno dijete signal je da dijete ne poštuje kolege, trenera, pravila ponašanja i sl. To je razlog da se dijete primjereno kazni kako bi promijenilo negativan stav i usvojilo pravilan.

Na tvrdnju »Kada dijete napravi eksces na treningu, treba ga kazniti« roditelji su reagirali pozitivno (75 posto). χ^2 -test s obzirom na stupanj obrazovanja pokazao je značajne razlike između roditelja sa srednjoškolskim i fakultetskim obrazovanjem. Čini se da su ovi drugi nešto manje sigurni u uspješnost kažnjavanja (32 posto). To se može tumačiti i time što roditelji višeg stupnja obrazovanja imaju veća znanja iz pedagogije i psihologije, znanosti koje su prilično oprezne u kažnjavanju djece.

Grafikon 1. Stavovi roditelja prema tvrdnji (T6) „Kada dijete napravi eksces na treningu, treba ga kazniti“ s obzirom na stupanj obrazovanja

»Trener mora biti autoritativan pa makar ponekad i griješio« tvrdnja je koja od roditelja traži razumijevanje trenerskog posla i trenerske uloge kod mladih sportaša. Trenerski se autoritet, kao i učiteljski, mora graditi znanjem i sposobnošću, a ne strahom i kažnjavanjem. Ipak, trener je često u iskušenju zbog različitih navika djece. Većina roditelja složila se s ovom tvrdnjom (77 posto), što znači da roditelji razumiju trenersku ulogu. 12 posto roditelja ne slaže se s tvrdnjom i u ovom ih segmentu možemo klasificirati kao sportski nerazumne, a 11 posto nije moglo kvalitetno procijeniti ovaj problem. Obrazovne razlike nisu utvrđene. Iako postoje treneri koji ne obavljaju svoj posao savjesno i koji često griješe, ponajviše u pedagoškom pristupu, rijetki su trenutci kada je opravdano da se roditelji miješaju u rad trenera.

S tvrdnjom »Roditelji se moraju umiješati u stručni rad trenera kada misle da je on pogriješio«, nije se složilo 76 posto roditelja, a samo je 9 posto njih odgovorilo da se slaže s tom tvrdnjom. 15 posto ispitanika nije moglo pravilno procijeniti tvrdnju. Očito je kako većina razumije da je trenerski autoritet važan i da je roditeljska interferencija u rad trener najčešće kontraindicirana. Ipak smo

i u analizi ove tvrdnje naišli na sportski nerazumne roditelje. Analiza χ^2 -testa pokazala je da ne postoje značajne razlike s obzirom na stupanj obrazovanja ispitanika.

5. 3. STAVOVI RODITELJA PREMA VRHUNSKOM SPORTU

Vrhunski sport predstavlja samo jedan elitni dio bavljenja sportom, ali on nije i ne smije biti glavni cilj sporta u fazi sportske inicijacije. Većina sportskih stručnjaka (treneri, pedagozi, liječnici, psiholozi, sociolozi i drugi) upozorava da je osnovni cilj sporta kod djece i mladeži razvoj pozitivnih crta ličnosti, unaprjeđenje zdravstvenog statusa, socijalizacija te razvoj psiho-motoričkih sposobnosti. Ipak, ovi ciljevi se, često pod pritiskom nerazumnih roditelja, stavljaju u drugi plan jer roditelji pogrešno percipiraju vrhunski sport te ga često poistovjećuju sa sportom mladih. Zbog velikih opterećenja moderni vrhunski sport ne spada u zdravstvenu kategoriju, tijela vrhunskih sportaša, ma kako lijepo izgledala, često se prerano potroše; stoga je iznimno važno da roditelji imaju realan uvid u vrhunski sport, sve njegove pozitivne i negativne strane i s obzirom na takav stav pravilno usmjeravaju dijete, bez pritiska, koji može biti samo kontraindiciran. Roditeljima su postavljene tri tvrdnje koje testiraju njihov stav prema vrhunskom sportu:

9. Vrhunski sport je zdrav
10. Moje dijete mora postati vrhunski sportaš
11. Lakše je doći do dobre zarade kao sportaš nego na drugi način.

Percipiranje vrhunskog sporta kao zdravog načina življenja pogrešno je. Većina ljudi ne zna kako izgleda život vrhunskih sportaša, ne znaju da je vrhunski sport, klasifikacijski, teži od teškog fizičkog rada i da je tijelo vrhunskog sportaša često izloženo prevelikom stresu i vanjskim opterećenjima. Sportaši često narušavaju svoje zdravlje, poglavito lokomotorni sustav. Samo se mali broj roditelja (17 posto) nije složio s tvrdnjom »*Vrhunski sport je zdrav*« i time pokazao razumijevanje, dok je većina pokazala nerazumijevanje (58 posto) i neodlučnost (25 posto). Ovakvi rezultati ne čude budući da se ljudi u medijima rijetko susreću s istinskim podacima o životu sportaša, dok se puno češće glorificiraju uspjeh i rezultati. χ^2 -test pokazao je da ne postoje obrazovne razlike kod ove tvrdnje.

Tvrdnja »*Moje dijete mora postati vrhunski sportaš*« postavljena je kako bi se identificirali sportski nerazumni roditelji jer upravo kod preranog pritiska na dijete u mlađoj školskoj dobi, da se ponaša kao vrhunski sportaš, ogleda najveće nerazumijevanje sporta i njegove uloge. Sportska je uloga u fazi inicijacije mnogo važnija od pripreme djeteta za vrhunske sportske doseg, a roditelji koji to rade

ne shvaćaju koliko griješe. Nijedan se roditelj nije pokazao nerazumnim kod ove tvrdnje, a čak ih se 92 posto nije složilo s tvrdnjom. Samo 8 posto roditelja nije moglo ispravno procijeniti tvrdnju, a pozitivnih odgovora nije bilo. χ^2 -test pokazao je da ne postoje spolne i razlike s obzirom na stupanj obrazovanja.

Mnogi se treneri u sportskoj praksi susretnu s mišljenjima i uvjerenjima da je u sportu lako doći do dobre zarade. Pritom se rijetko razglaba o tome koliku cijenu plaćaju sportaši, njihove obitelji i njihovo psihofizičko zdravlje. Roditelji koji misle da je u sportu lako zaraditi novac, vjerojatno će djecu radije usmjeravati u sport nego u neke druge aktivnosti. Također postoje i oni roditelji koji preko djeteta pokušavaju riješiti neke svoje egzistencijalne probleme. Većina roditelja, njih 63 posto, ne slaže se s tvrdnjom »*Lakše je doći do dobre zarade kao sportaš nego na drugi način*«, ali postoji 17 posto onih koji se s njom slažu pa ih je moguće definirati kao sportski nerazumne. Značajnost razlika između frekvencija prema kriteriju stupnja obrazovanja nije pronađena.

5. 4. STAVOVI RODITELJA PREMA KOMPETITIVNOSTI I SPORTSKOM USPJEHU

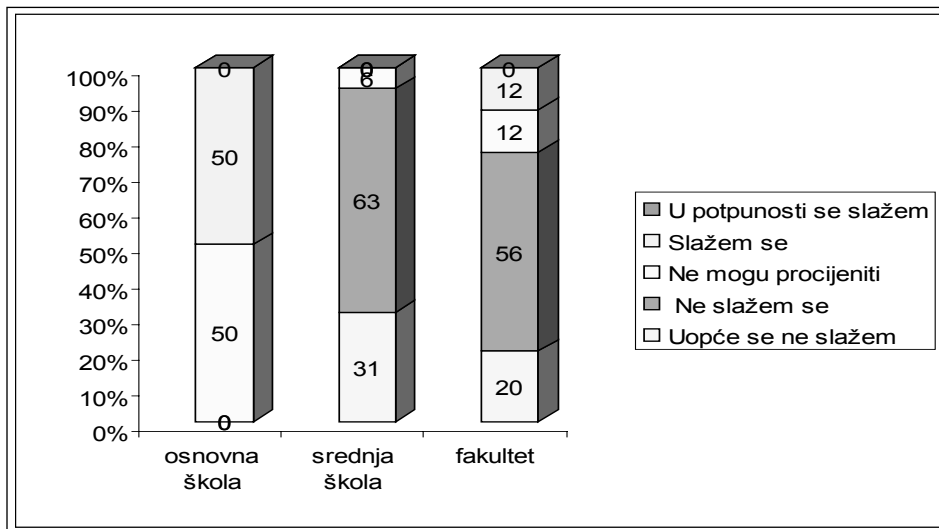
Današnje je društvo opterećeno uspjehom, nerijetko pod svaku cijenu. Svaki segment života pretvara se u borbu za ostvarivanjem što većeg profita u bilo kojem pogledu. Kompetitivnost u poslu roditelji nerijetko pokušavaju prebaciti na djecu i to može biti uzrok mnogim konfliktima. Mnogo je važnije djecu učiti radnim navikama (točnost, disciplina, upornost i sl.) i pristojnom ponašanju, te utjecati na razvoj pozitivnih crta ličnosti kroz igru i socijalizaciju sa suigračima, negoli naglašavati natjecateljski rezultat kao jedino mjerilo uspjeha. Roditeljima su postavljene dvije tvrdnje kojima se sagledava njihov stav prema važnosti natjecateljskoga i sportskog uspjeha njihova djeteta:

12. Važno je da moje dijete bude u ekipi koja pobjeđuje
13. Moje dijete mora biti među najboljim igračima u timu.

Nema ničeg neobičnog u tome što roditelj želi da mu dijete bude uspješno u onome čime se bavi. Kod roditelja takav uspjeh stvara osjećaj ponosa, a dijete je mnogo zadovoljnije i samopouzdanije. Problemi nastaju kada tome nije tako pa roditelji žele postići uspješnost djeteta pod svaku cijenu. S tvrdnjom »*Važno je da moje dijete bude u ekipi koja pobjeđuje*« 74 posto roditelja nije se složilo, što znači da shvaćaju kako natjecateljski uspjeh u ovoj dobi nije indikator uspjeha premda može biti pogodan za socijalnu afirmaciju. Čak se 18 posto roditelja složilo s tvrdnjom i time su se okarakterizirali kao sportski nerazumni. χ^2 -test pokazao je da ne postoje razlike s obzirom na stupanj obrazovanja kod ove tvrdnje.

Individualna afirmacija i priznanje često je iznimno važno i za dijete i za roditelja. Roditelji koji smatraju da njihovo dijete mora biti najbolje ili među najboljima, često na djecu čine pritisak koji nije potreban i koji nema pozitivne, već negativne implikacije. Značajna većina roditelja (87 posto) nije se složilo s tvrdnjom »Moje dijete mora biti među najboljim igračima u timu«, a samo 4 posto ih se složilo. χ^2 -test je pokazao da postoje značajne razlike s obzirom na stupanj obrazovanja. Roditelji sa završenim fakultetom pokazali su veće ambicije kad su u pitanju njihova djeca.

Grafikon 2. Stavovi roditelja prema tvrdnji (T13) „Moje dijete mora biti među najboljim igračima u timu“ s obzirom na stupanj obrazovanja

6. ZAKLJUČAK

Cilj ovoga rada bio je definirati stavove roditelja prema sportu u fazi sportske inicijacije. Kolika je važnost odgoja i obrazovanja, uloga trenera i percipiranje vrhunskog sporta kao moguće budućnosti djeteta, teme su koje su obrađene kroz anketna pitanja. Pretpostaviti je bilo da će značajna većina roditelja istaknuti ulogu odgoja i obrazovanja ispred sporta te će svoje dijete radije usmjeravati prema obrazovanju negoli prema vrhunskom sportu (sportski »razumni« roditelji), ali i da će biti onih roditelja koje smo definirali kao sportski »nerazumne«.

Roditelji su u svim pitanjima koja su se odnosila na odgoj i obrazovanje odgovorili s razumijevanjem i u značajnoj većini. Deset od 13 roditelja na tvrdnje su odgovarali kao oni koje smo definirali kao sportski nerazumne. Iako je sport

često izrazito motivirajući faktor za djecu i djeca u njemu nalaze svoje idole i uzore već u najranijoj sportskoj fazi, uloga škole i njezin utjecaj u odgoju i obrazovanju ne smiju biti zanemareni i marginalizirani zbog sporta. Škola mora ostati temelj institucionaliziranog odgoja i obrazovanja, a sport je njezina nadogradnja.

Ipak, postoje roditelji koji iz različitih pobuda i interesa (financijski, afirmacijski, i drugi) izravno ili neizravno zbog sporta potiču zanemarivanje i nepoštivanje školskog sustava te nedovoljno sudjelovanje u njemu. To je pogrešan pristup te na svim sudionicima koji utječu na razvoj djeteta leži odgovornost za pravilnu percepciju sporta i škole.

Kod svih anketnih tvrdnji tražili smo razlike s obzirom na stupanj obrazovanja. Logična bi bila pretpostavka da će roditelji s većim stupnjem obrazovanja pokazati veće razumijevanje sporta, njegova značenja i uloge u inicijacijskoj fazi, nego oni s nižim stupnjem obrazovanja. Rezultati χ^2 -testa pokazali su značajne razlike samo kod **dvije tvrdnje**, koje su se odnosile na kažnjavanje djeteta i na važnost djetetove uspješnosti u sportskoj aktivnosti, ali su i te razlike bile takve da su veće razumijevanje i pravilnije stavove imali roditelji nižeg stupnja obrazovanja.

Ipak, mora se reći da je kod 10 tvrdnji prilikom usporedbe prema stupnju obrazovanja koeficijent kontigencije (C) pokazivao značajnu korelaciju križanih varijabli. Ovo je istraživanje ispunilo svoj osnovni cilj i definiralo neke osnovne stavove roditelja prema sportu kada je sport u interakciji s odgojem, obrazovanjem, vrhunskim sportom i uspjehom djeteta.

Na kraju možemo zaključiti da većina roditelja ima ispravne stavove i da razumije ulogu sporta u fazi sportske inicijacije. Pri tome se žene ne razlikuju od muškaraca, a ni stupanj obrazovanja nije preduvjet za pravilnu percepciju sporta, njegove važnosti i svrhe u ovoj dobi razvoja djeteta.

Kao što smo i očekivali, u ukupnom uzorku postoje i oni roditelji koji na pogrešan način tumače ulogu sporta i zbog toga često krivo odgajaju i usmjeravaju svoju djecu. Iako su takvi roditelji u manjini, često mogu stvarati velike poteškoće i probleme trenerima, sportskim organizacijama, ali prije svega svojoj djeci. Pritom mogu napraviti nepopravljivu štetu, osobito u razvoju ličnosti svoga djeteta. Kako bi takvih roditelja bilo što manje i kako bi njihove reakcije na sportske rezultate u inicijacijskoj fazi razvoja sportaša bile što pravilnije, potrebno im je pomoći edukativnim programima i suradnjom sa svim sudionicima sportskih pedagoških programa (liječnici, pedagozi, psiholozi, treneri i drugi).

I konačno, može se ponoviti krilatica mnogih psihologa, sociologa,
ali i sportskih trenera:

»RODITELJI U SPORTU: TO SU NAŠI NAJVEĆI PRIJATELJI, ALI I
NAJVEĆI NEPRIJATELJI!«

7. LITERATURA

1. Bjelajac S. (2006.): *Sport i društvo*: Fakultet prirodoslovno – matematičkih znanosti i kineziologije Sveučilišta u Splitu, Split
2. Karković R. (1998.): *Roditelj i dijete u sportu*: Oktar, Zagreb
3. Bompa, T. (2000.): *Total training for young champions*: Illinois: York University
4. Foretić, N., Rogulj, N. (2006.): *Primjena igara u rukometnom treningu*. Split: Udruga za sport i rekreaciju djece i mladeži grada Splita.

<http://www.dzs.hr/>

UDK: 16.64:796-053.5(047.31)

Preliminary communication

Accepted: 21. 3. 2009

Confirmed: 19. 5. 2009

PARENTS' ATTITUDES TOWARDS SPORT IN THE SPORT INITIATION PHASE

Nikola FORETIĆ,

Faculty of Kinesiology - Split

e-mail: nikolaforetic@hotmail.com

Slobodan BJELAJAC,

Faculty of Philosophy – Split

e-mail: bjelajac@ffst.hr

Summary: *Ninety-two parents of nine to eleven-year-olds who train handball, have been polled, in order to define parents' attitudes towards sport in the sport initiation phase. The importance of upbringing and education, the role of a coach and the perception of a top sport as a possible child's future; are the topics dealt with in the poll questions. Two statements reveal a significant difference between parents with finished high-school and college graduates, in which those with a lower level of education display better understanding of sport in this phase. It is possible to conclude that most parents have the right attitudes and acknowledge the role of sport in the sport initiation phase, but also that there are parents who misinterpret the role of sport and due to this they miseducate and misdirect their children.*

Key words: *sport, children, parents, attitude towards*
